

Το καθεστώς των Πατριαρχικών και Σταυροπηγιακών Μονών και ο 10^{ος} Όρος της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 περί των λεγομένων «Νέων Χωρών»

Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές Ιερές Μονές με μεγάλη και θαυμαστή ιστορία και προσφορά υπάρχουν όχι μόνο στις εκκλησιαστικές επαρχίες των λεγομένων Νέων Χωρών (ήτοι Ηπείρου, Μακεδονίας, Θράκης, Νήσων του Αρχιπελάγους), οι οποίες εξάλλου αποτελούν κανονικό έδαφος της εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου, αλλά και σε άλλες περιοχές της ελληνικής επικράτειας που ευρίσκονται εντός των ορίων της Εκκλησιαστικής και κανονικής δικαιοδοσίας του Ελλαδικού Αυτοκεφάλου.

Σύμφωνα λοιπόν με τον 10^ο όρο της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928, όπως ορθά υποστηρίζεται από πολλούς, οι Ηγούμενοι των Πατριαρχικών και Σταυροπηγιακών Μονών ανεξαρτήτως εάν ευρίσκονται σε έδαφος των εκκλησιαστικών επαρχιών των Νέων Χωρών ή εντός των εκκλησιαστικών ορίων των Μητροπόλεων του Ελλαδικού Αυτοκεφάλου, επιβάλλεται εκκλησιολογικώς να μνημονεύουν το όνομα του εκάστοτε Οικουμενικού Πατριάρχου κατά την τέλεση της Θείας Λειτουργίας, καθώς και σε κάθε ιεροπραξία, όπως ακριβώς πράττουν και όλοι οι Μητροπολίτες των επαρχιών των Νέων Χωρών, οι οποίοι υπάγονται στην πνευματική και κανονική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Στο ίδιο ερμηνευτικό πλαίσιο του 10^{ου} όρου της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως, ο οικείος Ιεράρχης είτε διαποιμαίνει κάποια Μητρόπολη των Νέων Χωρών, είτε κάποια άλλη που ανήκει εντός των ορίων του Ελλαδικού Αυτοκεφάλου, οφείλει να ενημερώνει το Οικουμενικό Πατριαρχείο για τις αλλαγές που κάθε φορά λαμβάνουν χώρα στο ηγουμενοσυμβούλιο κάποιας Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής, η οποία ευρίσκεται και λειτουργεί εντός των εκκλησιαστικών ορίων της δικαιοδοσίας της Μητροπόλεώς του.

Πριν από λίγα χρόνια μάλιστα το ζήτημα της εκκλησιαστικής αντιπαραθέσεως, η οποία είχε προκύψει μεταξύ της Ιεράς Μητροπόλεως Κίτρους και Κατερίνης και της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής του Αγίου Διονυσίου του εν Ολύμπω σχετικώς με τα τέσσερα μετόχια της Μονής, είχε φθάσει μέχρι το Οικουμενικό Πατριαρχείο ύστερα από την έγγραφη προσφυγή του ηγουμένου της

Ιεράς Μονής, Αρχ. Μαξίμου, προκειμένου να επιλυθεί η όλη διαφορά υπό της Μητρός Εκκλησίας.

Ειδικότερα, στον 10^ο όρο του κειμένου της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 ορίζεται ότι: «Διατηρούνται απαραμείωτα τα κανονικά δικαιώματα του Οικουμενικού Πατριαρχείου επί των εν Ελλάδι ιερών Πατριαρχικών και Σταυροπηγιακών Μονών, μνημονευομένου εν αυταίς του ονόματος του Οικουμενικού Πατριάρχου και εκάστοτε υπό της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος διά του Προέδρου αυτής ανακοινουμένης προς τον Οικουμενικόν Πατριάρχην της εκλογής των νέων ηγουμενοσυμβουλίω των Μονών τούτων». Συνεπώς και δια της ανωτέρω ρητής και απολύτως σαφούς διατυπώσεως του 10^{ου} όρου, η γενομένη εκκλησιαστική-κανονική ρύθμιση, η οποία επεβλήθη διά της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 και αφορά στην εκκλησιαστική-πνευματική διοίκηση των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών, περιλαμβάνει σαφέστατα και τις Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές Ιερές Μονές του Οικουμενικού Πατριαρχείου, οι οποίες ευρίσκονται εντός δικαιοδοτικών ορίων των Εκκλησιαστικών Επαρχιών των Νέων Χωρών.

Σημειωτέον ότι ο πολύς καθηγητής Κωνσταντίνος Βαβούσκος σε σχετική του μελέτη προβαίνει σε μία διασταλτική ερμηνεία του 10^{ου} όρου της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928, και υποστηρίζει με ρητό και σαφή τρόπο ότι η Εκκλησιαστική ρύθμιση για τις Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές Μονές καταλαμβάνει όλες ανεξαιρέτως τις εν Ελλάδι Πατριαρχικές Μονές και όχι μόνον εκείνες που ευρίσκονται εντός των ορίων των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών, όπως ρητώς ορίζει ο 10^{ος} όρος της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928.

Η ως άνω ερμηνεία συνεπάγεται ότι το όνομα του εκάστοτε Οικουμενικού Πατριάρχου θα πρέπει να μνημονεύεται όχι μόνον στις Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές Μονές των Βλατάδων στη Θεσσαλονίκη και της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριας στην Χαλκιδική, αλλά και σε όλες τις άλλες που ευρίσκονται εντός ορίων των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών, οι οποίες αποτελούν κανονικό-Εκκλησιαστικό έδαφος του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Αλλά και πέραν των ως άνω Μονών, το όνομα του Οικουμενικού Πατριάρχου θα πρέπει να μνημονεύεται και σ' όλες εκείνες τις Μονές που κατά την ίδρυσή τους στο παρελθόν ήταν Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές, και ευρίσκονται εκτός του Πατριαρχικού εδάφους των Νέων Χωρών, δηλαδή σε ολόκληρη την υπόλοιπη Ελληνική Επικράτεια.

Ο 10^{ος} όρος της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928, όπως αναφέρει σε σχετική μελέτη του ο Μητροπολίτης Φιλαδελφείας Μελίτων, δεν ετηρήθη από την Εκκλησία της Ελλάδος παρόλο που οι επίσημες Πατριαρχικές αντιπροσωπείες, το μεν έτος 1952 διά των Μητροπολιτών Πριγκηποννήσων Δωροθέου και Περγάμου Αδαμαντίου, το δε έτος 1956 διά των Μητροπολιτών Σάρδεων Μαξίμου και Ικονίου Ιακώβου, εζήτησαν επιτακτικώς την πλήρη εφαρμογή εκ μέρους της Εκκλησίας της Ελλάδος των όσων ορίζονται στον 10^ο όρο της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928. Συνεπώς, είναι απολύτως μετέωρο και αβάσιμο το επιχείρημα το οποίο κατά καιρούς επρόβαλλε προκλητικώς η εκάστοτε εκκλησιαστική ηγεσία της Εκκλησίας της Ελλάδος ότι κάτι τέτοιο δεν εζητήθη ή απαιτήθηκε ποτέ από πλευράς του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά το παρελθόν.

Πέραν όμως του γεγονότος της μη εφαρμογής εκ μέρους της Εκκλησίας της Ελλάδος της ρητής υποχρέωσης να μνημονεύεται το όνομα του εκάστοτε Οικουμενικού Πατριαρχείου στις Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές Μονές των Νέων Χωρών, εζητήθη, δυστυχώς, κατά καιρούς από ελαχίστους Μητροπολίτες, όπως Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου ακόμη και η κατάργηση της μνημονεύσεως του ονόματος του εκάστοτε Οικουμενικού Πατριάρχου στην ιστορική Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριας στην Χαλκιδική. Η αυθαίρετη αυτή απαίτηση ουδέποτε έγινε αποδεκτή και μέχρι σήμερα μνημονεύεται κανονικώς το όνομα του εκάστοτε Οικουμενικού Πατριάρχου.

Την ίδια αντιμετώπιση, δυστυχώς, είχε η Εκκλησία της Ελλάδος και το σημείο εκείνο του 10^{ου} όρου της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 που αναφέρεται στην υποχρέωση του εκάστοτε Αρχιεπισκόπου Αθηνών να ανακοινώνει στο Οικουμενικό Πατριαρχείο την εκλογή των νέων ηγουμενοσυμβουλίων στις Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές Μονές, οι οποίες ευρίσκονται εντός των ορίων των Εκκλησιαστικών Επαρχιών των Νέων Χωρών.

Κατακλείνοντας τη γραφή μπορούμε να εκφράσουμε την άποψη που υποστηρίζεται από πολλούς, ότι δηλαδή στην Θράκη όπου υπάρχουν τέσσερις Μητροπόλεις ανήκουσες στην πνευματική δικαιοδοσία της Μητρός Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, θα πρέπει το Οικουμενικό Πατριαρχείο να επιλέξει την κατάλληλη επαρχία του, προκειμένου να ανιδρύσει και λειτουργήσει μία Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή, επειδή ακριβώς η θρακική γη αποτελεί των ζωτικό χώρο της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως και είναι κατ' εξοχήν Πατριαρχική γη, η οποία ανά τους αιώνες εσφραγίσθη από την ευλογία και θυσιαστική διακονία της

Μεγάλης Εκκλησίας. Συνεπώς, θα ήταν «θεία δωρεά» η ύπαρξη στη Θράκη μιας Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής, η οποία με την όλη παρουσία, λειτουργία και προσφορά της θα μπορούσε να ενισχύσει τον ούτως ή άλλως υπαρκτό και ακατάλυτο σύνδεσμο των συγχρόνων Θρακών με την Μητέρα τους Εκκλησία. Οψόμεθα... Γένοιτο.

Στη Θράκη, όπου υπάρχουν τέσσερις Μητροπόλεις ανήκουσες στην πνευματική δικαιοδοσία της Μητρός Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, θα πρέπει το Οικουμενικό Πατριαρχείο να επιλέξει την κατάλληλη επαρχία του, προκειμένου να ανιδρύσει και λειτουργήσει μία Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή, επειδή ακριβώς η θρακική γη αποτελεί των ζωτικό χώρο της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως και είναι κατ' εξοχήν Πατριαρχική γη, η οποία ανά τους αιώνες εσφραγίσθη από την ευλογία και θυσιαστική διακονία της Μεγάλης Εκκλησίας. Συνεπώς, θα ήταν «θεία δωρεά» η ύπαρξη στη Θράκη μιας Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής, η οποία με την όλη παρουσία, λειτουργία και προσφορά της θα μπορούσε να ενισχύσει τον ούτως ή άλλως υπαρκτό και ακατάλυτο σύνδεσμο των συγχρόνων Θρακών με την Μητέρα τους Εκκλησία